

บทความวิจัย

เรื่องงาน Fashion design ของ Yohji Yamamoto

โดย

นายอริณพ นิตีเจริญ

รหัสนักศึกษา 05540724

เสนอ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สรวุฑ ต้นฉันทกุล

บทความวิจัยวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชา 450109 การศึกษาเอกเทศ

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2557

ชื่อบทความวิจัย งาน Fashion design ของ Yohji Yamamoto

ชื่อผู้วิจัย นายอชิณพ นิตเจริณ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาเอเชียศึกษา รหัสประจำตัว 05540724

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์สรารุท ตันณีกุล

ปีการศึกษา 2557

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการวิเคราะห์ระหว่างงาน fashion design แนว Minimal avant-garde กับความสัมพันธ์และการเชื่อมโยงระหว่างความเป็นศิลปะและวัฒนธรรม โดยนำชุดบางชุดใน collection ต่างๆ ในแต่ละปีนั้นๆ ที่มีความสอดคล้องกับบทความวิจัย มาเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นเด่นชัดขึ้น โดยใช้ทฤษฎีองค์ประกอบศิลป์เข้าช่วยวิเคราะห์ในส่วนหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่อ่านบทความวิจัยได้เข้าใจถึงผลงานออกแบบของ Yohji Yamamoto มากขึ้น ด้วยความเฉพาะตัวของผลงานเขาที่ส่วนใหญ่เน้นใช้สี ขาว เทา และดำ ในงานออกแบบ รวมไปถึง pattern ของเสื้อผ้าที่มีความร่วมสมัยโดยมีความคล้ายชุดดั้งเดิมของญี่ปุ่น ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะของ Yohji Yamamoto ที่มีความเป็นญี่ปุ่นอย่างค่อนข้างเห็นได้ชัด

คำสำคัญ งาน , Fashion design , Yohji Yamamoto

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

Yohji Yamamoto เกิดเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 1943 ในโตเกียวประเทศญี่ปุ่น หลังจากสำเร็จการศึกษาด้านกฎหมายจาก Keio University ในปี 1966 เขาได้มีโอกาสช่วยงานในร้านตัดเสื้อของมารดา จนรู้สึกสนใจที่จะเข้าศึกษาต่อด้านแฟชั่นต่อที่ Bunka Fashion College และสำเร็จการศึกษาในอีกสามปีต่อมา

หลังจากนั้นในปี 1972 เขาได้ก่อตั้งบริษัทของตัวเองขึ้น และสี่ปีต่อมาก็ได้เปิดตัวคอลเลกชันแรกที่โตเกียว และได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี ทั้งแบรนด์เสื้อผ้าผู้ชายและหญิงในชื่อ Yohji Yamamoto และแบรนด์ Ys ซึ่งจำหน่ายสินค้าแต่งงาน หลังการเปิดตัวคอลเลกชันในปารีส เขาก็กลายเป็นดีไซเนอร์ญี่ปุ่นเพียงคนเดียวที่ได้รับรางวัล the French Chevalier de L'Ordre des Arts et Lettres ทั้งยังได้รับรางวัล the American Fashion Award อีกด้วย แบรนด์ของเขามีสาขาอยู่ทั้งในลอนดอน นิวยอร์ก ปารีส และอีกหลายแห่งทั่วโลก

สิ่งที่ทำให้เสื้อผ้าของ Yohji Yamamoto แตกต่างจากแบรนด์อื่นๆ ก็คือจิตวิญญาณความเป็น avant-garde ในผลงานของเขา บวกกับโครงสร้างเสื้อผ้าแบบ Over Size ที่ผสมผสานเทคนิคการจับเดรสด้วยผ้าหลากหลายชนิดเข้าด้วยกัน สีดำอันเป็นสีหลักของแบรนด์และเทคนิคการใช้สีสັນในรูปแบบต่างๆ นั้น เป็นองค์ประกอบที่สร้างความน่าสนใจให้กับแบรนด์ได้อย่างดีทีเดียว

ด้วยสไตล์อันโดดเด่นทำให้เขาได้มีโอกาสร่วมงานกับหลายแบรนด์ดังระดับโลกทั้งกับ Adidas ในแบรนด์ Y-3 , Hermès, Mikimoto และ Mandarina Duck รวมไปถึงศิลปินหลากหลายสาขาทั้ง Sir Elton John, Placebo, Takeshi Kitano, Pina Bausch และ Heiner Müller.

นอกจากนี้ลูกสาวของเขา Limi Feu ยังเจริญรอยตามด้วยการเปิดแบรนด์ในชื่อตัวเองในงาน Tokyo Fashion Week เมื่อปี 2000 และยังได้นำมาโชว์ในปารีสในปี 2007 จนเริ่มเป็นที่รู้จักในระดับโลกอยู่ในขณะนี้ด้วย

DESIGNER PROFILE (ประวัติการศึกษา และการทำงาน)

1966 Graduated from Keio University, Tokyo

1969 Received two leading fashion awards, the So-en Award and the Endo Award

1969 Graduated from Bunka Fashion College, Tokyo

1977 Presented the first collection in Tokyo

1981 Presented the first collection in Paris

1982 Presented first collection in New York

Received the 26th Fashion Editors Club (FEC) Award, Tokyo

1984 Presented the first menswear collection in Paris

1986 Received the 4th Mainichi Fashion Award, Tokyo

1989 Wim Wenders' film portrait of Yohji Yamamoto "Notebook on Cities and Clothes"

1990 Designed costumes for the Opera de Lyon production of Puccini's "Madame Butterfly"

1991 Received the 35th Fashion Editors Club (FEC) Award, Tokyo

1993 Designed costumes for the Wagner Opera "Tristan and Isolde" in Bayreuth

1994 Received the "Chevalier de L'Ordre des Arts et des Lettres"

from the French Minister of Culture

Received the 12th Mainichi Fashion Award, Tokyo

Designed costumes for the Kanagawa Art Festival Opera "Susanoo"

1996 Presented the first perfume "YOHJI"

1997 Received the 40th Fashion Editors Club (FEC) Designer's Award, Tokyo

Received the Night of Stars Award from Fashion Group, New York

1998 Received the Award "Arte e Moda" given by Pitti Immagine, Florence

1999 Received the 18th Annual Council of Fashion Designers of America (CFDA)

Awards' "International Award", New York

Designed costumes for Ryuichi Sakamoto's Opera "LIFE"

Designed costumes for Takeshi Kitano's film "BROTHER"

2002 TALKING TO MYSELF by Yohji Yamamoto published

Appointed as creative director for Y-3, Sports Style Division of adidas

Presented the first collection of Y's in Paris

"Received Bronze medal of the "Die sch?nten deutschen B?cher 2002"

(The most beautiful books in the world 2002), Leipzig Book Fair for ""TALKING TO MYSELF"

Exhibited 《May I help you》 at Maison Europ?enne de la Photographie in Paris

Designed costumes for Takeshi Kitano's film "Dolls"

2003 Exhibited "Yohji Yamamoto : May I help you" at Hara Museum of Contemporary Art in Tokyo

Supervised costume for Takeshi Kitano's film "Zatoichi"

2004 Received the Medal with Purple Ribbon from the Government of Japan

2005 Received the rank of Officer in the National Order of Merit from the French president

Exhibited "CORRESPONDENCES : YOHJI YAMAMOTO" at the Modern Art Gallery of

the Palazzo Pitti (Firenze,Italy)

Exhibited "Yohji Yamamoto: Juste des v?tements" at the Mus?e de la Mode et du Textile (Paris, France)

Launch of the A magazine curated by Yohji Yamamoto

Designed costumes for Takeshi Kitano's film "TAKESHIS"

2006 Exhibited "Yohji Yamamoto-Dream Shop" at the Mode Museum (Antwerp, Belgium)

Received Honorary Royal Designer for Industry from Royal Society of Arts

2008 Received Honorary Doctor from University of the Arts London

2010 Presented Yohji Yamamoto (Homme) collection "YOHJI YAMAMOTO THE MEN 4.1 2010 TOKYO"

first time after 19 years

2011 MY DEAR BOMB by Yohji Yamamoto published

Yohji Yamamoto will open his first UK solo exhibition celebrating his life and work

at the Victoria & Albert Museum in London.

Yohji Yamamoto was awarded the rank of Commander of the Order of Arts and Letters,

the highest honor in arts and culture in France

3. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาประวัติของ Yohji Yamamoto
2. เพื่อศึกษาผลงาน fashion design ของ Yohji Yamamoto
3. เพื่อวิเคราะห์การความสัมพันธ์และการเชื่อมโยงระหว่างความเป็นศิลปะและวัฒนธรรมดั้งเดิมของญี่ปุ่นจากงาน design แนว Minimal avant-garde ของ Yohji Yamamoto

4. ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาผลงาน fashion design ของ Yohji Yamamoto และศึกษาศิลปะและวัฒนธรรมดั้งเดิมของญี่ปุ่นที่มีผลต่อผลงานของ Yohji Yamamoto รวมไปถึงสี และแพทเทิร์นของงาน

5. วิธีดำเนินการวิจัย

1. รวบรวมข้อมูล ประวัติ และผลงานของ Yohji Yamamoto และเสื้อผ้าที่เป็นศิลปะดั้งเดิม และสะท้อนถึงวัฒนธรรมญี่ปุ่น
2. เรียบเรียงผลการศึกษาในรูปแบบบทความวิจัย

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รู้ถึงความเป็นเสื้อผ้างานดั้งเดิมที่บ่งบอกถึงศิลปะ และวัฒนธรรมของญี่ปุ่น
2. ได้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างงาน fashion design กับความดั้งเดิมของเสื้อผ้าญี่ปุ่น

7. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “งาน fashion design ของ Yohji Yamamoto” ผู้จัดทำวิจัยต้องการที่จะรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลงาน และสิ่งที่มีสัมพันธ์กับผลงาน รวมไปถึงองค์ประกอบศิลป์ ผู้จัดทำได้จัดแบ่งความรู้เบื้องต้นขององค์ประกอบศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับ fashion design ดังต่อไปนี้

1. เอกสารเกี่ยวกับบทสัมภาษณ์ของ Yohji Yamamoto ในเรื่องความสัมพันธ์ในงานออกแบบเสื้อของเขากับความ เป็นญี่ปุ่นดั้งเดิม

Yohji Yamamoto (2014) เขียนบทความเรื่อง “JAPAN and ME” ในนิตยสาร wallpaper* ปีกันยายน ตุลาคม กล่าวไว้ว่า เมื่อได้ยินคำว่า ‘ความเป็นญี่ปุ่น’ แล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นมาในความคิดของ Yohji Yamamoto มี 2 ประการด้วยกัน

ประการแรก คือ ‘แนวคิดเรื่องญี่ปุ่นตะวันออกไกล’ ซึ่งกล่าวว่าญี่ปุ่นนั้นสูญหายไปจากโลกตะวันออก เราอาจคิดว่าโลกเป็นทรงกลม แล้วสิ่งที่เรียกว่าปลายสุดของโลกนั้นจะมีอยู่ได้อย่างไร ทว่าญี่ปุ่นกลับรับเอาแนวคิดเรื่องตะวันออกไกลมาไว้ในจิตวิญญาณของเราอย่างน่าประหลาดใจ ในอดีตกาล วัฒนธรรมอันรุ่งเรืองในโลกตะวันตกและแผ่นดินใหญ่ ได้เดินทางมาตามเส้นทางสายไหมและเส้นทางอื่นจนมาถึงญี่ปุ่น วัฒนธรรมซึ่งสั่งสมข้ามผ่านดินแดนหลากหลาย เดินทางมาถึงแผ่นดินอันไร้ซึ่งหนทางไปต่อนอกจากนั้น ประเทศซึ่งเรียกว่าญี่ปุ่นนี้ยังเป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรจำกัดอย่างยิ่ง เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้คนในญี่ปุ่นอันเป็นประเทศที่วัฒนธรรมเข้าได้แต่ไม่อาจออกได้จึงสร้างสรรค์ศาสตร์และศิลป์อันเกิดจากการถักทอทักษะความรู้ที่ส่งต่อขึ้นมาใหม่ภายใต้เงื่อนไขอันจำกัดเช่นนี้เอง

ประการที่ 2 ที่เกิดขึ้นมาในความคิดของ Yohji Yamamoto คือเรื่องที่เกิดที่คิดว่า ‘ญี่ปุ่นเป็นดินแดนอันถูกตัดขาด’

ก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง ตลอดระยะเวลา 400 ปีก่อนการปฏิวัติเมจิ นั้น รัฐบาลทหารของโชกุนโทกูงะวะมีนโยบายปิดประเทศมิเพียงแค่วันชะชิมะ (คิวชูในปัจจุบัน – ผู้แปล) เท่านั้นที่มีการค้าขายกับต่างประเทศอยู่โดยเอกเทศ จึงกล่าวได้ว่าญี่ปุ่นถูกตัดขาดออกจากโลกภายนอกโดยสิ้นเชิง ด้วยเหตุนี้การรับวัฒนธรรมจากต่างชาติเกิดขึ้นช้า ยกตัวอย่างเรื่องเครื่องแต่งกายแบบตะวันตก ญี่ปุ่นรับวัฒนธรรมนี้ช้าเข้ามามากกว่าประเทศอื่นๆถึงกว่า 1.000 ปีก่อนหน้านั้นชาวญี่ปุ่นสวมกางเกงสะกะมะ ซึ่งไม่สะดวกต่อการเคลื่อนไหวร่างกายในยามสงคราม ด้วยแบบนี้จึงการนำเครื่องแบบทหารแบบตะวันตกเข้ามาสวมใส่ แต่ก็ใช้ว่าเมื่อมีการรับวัฒนธรรมอื่นเข้ามาแล้ว คนญี่ปุ่นจะละทิ้งวัฒนธรรมเก่าๆไปเสียเลย หากแต่มีการเลือกรับและปรับใช้ตามความจำเป็นในแต่ละเหตุการณ์เสียมากกว่า

2. เอกสารเกี่ยวกับทฤษฎีและองค์ประกอบศิลป์ในการออกแบบเสื้อผ้า

สมภพ จงจิตต์โพธา (2554) เขียนหนังสือเรื่อง องค์ประกอบศิลป์ กล่าวถึง งานออกแบบ เป็นการจัด ส่วนประกอบต่างๆ ให้ลงตัวเป็นความกลมกลืน เพื่อตอบสนองความต้องการเฉพาะเจาะจง เช่น การ ออกแบบลายผ้า การออกแบบบรรจุภัณฑ์ ฯลฯ งานออกแบบนำไปใช้ในงานประยุกต์ศิลป์เพื่อตอบสนอง ความต้องการของสังคม ทำให้เกิดประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน และเป็นที่มาของงานประเภทกราฟิก

ความสมดุลในกาออกแบบเสื้อผ้าในการแบบเสื้อผ้านั้น ความสมดุลสามารถเกิดขึ้นได้โดยไม่ จำเป็นต้องมีปริมาตร หรือน้ำหนักที่เท่ากัน การทำให้เกิดความสมดุลนั้นมีหลายวิธี เช่น สมดุลโดยใช้สี สมดุลโดยใช้สิ่งอื่นมาทดแทน เช่น การใช้เครื่องประดับ การใช้ส่วนการตกแต่งบนตัวเสื้อและรูปแบบของ เสื้อผ้า ก็สามารถทำให้เกิดความสมดุลลงตัวได้

ความกลมกลืนในงานออกแบบเสื้อผ้า ในกระบวนการออกแบบเสื้อผ้าความกลมกลืนถือว่าเป็น ขั้นตอนสุดท้ายโดยต้องตรวจสอบว่า แบบที่ออกมานั้นขัดแย้งจุดใดบ้าง ซึ่งนักออกแบบจะต้องสร้างความ กลมกลืนในตัวเสื้อ เพื่อปรับปรุงให้แลดูไม่ขัดตา โดยสามารถสร้างความกลมกลืนได้หลายอย่าง ดังนี้

1. ความกลมกลืนด้วยแบบ
2. ความกลมกลืนด้วยสี
3. ความกลมกลืนด้วยการตกแต่ง
4. ความกลมกลืนด้วยผ้า

บทที่ 2

ผลงานวิจัย

ความสัมพันธ์ของงาน fashion design ของ Yohji Yamamoto กับเสื้อผ้าดั้งเดิมของญี่ปุ่น

อย่างที่รู้ๆกันมาในข้างต้นนั้นถ้าพูดถึงเสื้อผ้าดั้งเดิมของญี่ปุ่นนั้นทุกคนคงจะนึกถึงชุดหลักๆคงหนีไม่พ้นชุดเหล่านี้ นั่นก็คือ ซามูไร นินจา และกิโมโน ที่มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของญี่ปุ่น อีกทั้งยังเป็นเอกลักษณ์ที่เมื่อเห็นชุดเหล่านี้คนทั่วโลกต้องคิดถึงประเทศญี่ปุ่น

ซึ่งงานของ Yohji Yamamoto นั้นได้นำเอาความเป็นชุดเหล่านี้มาผสมผสานในรูปแบบของงาน Fashion design จัดอยู่ในความเป็น Minimal avant-garde ซึ่งค่อนข้างที่จะเป็นอะไรที่เกิดขึ้นใหม่ แต่ Yohji Yamamoto สามารถนำมาผสมผสานได้อย่างลงตัว จึงทำให้กลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของผลงานของเขา ดังนั้นข้อมูลวิจัยต่อไปนี้จะทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างชุดดั้งเดิมของญี่ปุ่น กับงานออกแบบของ Yohji Yamamoto ให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้น

Minimalist

ลัทธิจุดนิยม หรือ ลัทธิมินิมอลลิสม์ คือขบวนการทางศิลปะและความงามทางด้านศิลปะที่วางด้วย "ความน้อย" เกิดจากการลดตัดทอน และเป็นหัวใจสำคัญอย่างหนึ่งของ ศิลปะสมัยใหม่ เกิดขึ้นในช่วงต้นศตวรรษที่ 19 โดยมีต้นกำเนิดมาจากศิลปะแบบ modernism ซึ่งเป็นศิลปะที่ไม่เพียงต่อต้านสไตล์การออกแบบยุคเก่าที่เน้นความหรูหราฟุ้งเฟ้อเท่านั้น แต่ยังต่อต้านการเมืองและสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำสูงด้วย นักออกแบบแนว modernist จึงใช้การออกแบบที่ตัดทอนสิ่งที่เกินจริงทิ้ง เป็นวิถีทางการแสดงออกที่จะทำลายชนชั้นทางสังคมด้วย พวกเขาเชื่อว่าวัตถุสิ่งของควรจะเป็นอย่างที่เป็นจริง และนี่ก็คือลักษณะของ minimalism ที่เน้นความเรียบง่ายบริสุทธิ์

ผลงานในแนวลดทอน ที่เรียกว่า "Minimal Art" ซึ่งยอมรับในทฤษฎีรูปทรง (Theory of Form) ที่เชื่อมั่นว่าศิลปะคือรูปทรงนัยสำคัญ ศิลปะที่ดีที่สุดคือศิลปะที่ลดทอนจนกลายเป็นรูปทรงพื้นฐานที่มีความเรียบง่ายที่สุด และยกย่องว่า "แนวคิดสำคัญกว่าการเล่าเรื่อง"

ในจิตรกรรมของฝรั่งเศสตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 19 จิตรกรหัวก้าวหน้าทำการลดทอนรายละเอียดต่างๆ ของแบบที่เขียนลง แทนที่การเขียนรายละเอียดด้วยสีแปร่งและสีสัน จนกระทั่งต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 จิตรกรลดทอนรายละเอียดต่างๆ ของรูปทรงลงจนกลายเป็นเหลี่ยมเรขาคณิต แล้วก็ลดทอนลงเรื่อยๆ จนกลายเป็นศิลปะนามธรรม ดังผลงานของจอร์จ โมรันดิ เป็นศิลปินระดับมาสเตอร์ของศตวรรษที่ 20 โด่งดังไม่แพ้ ปอล เซซาน และ ออง-บ็อบติสต์ ซิเมียง ชาร์แดง โดยเฉพาะภาพสติกไลฟ์และแลนดส์เคป ผลงานเป็นภาพซึ่งมีรายละเอียดที่เหมือนจริงน้อยลงทุกที ไม่ว่าจะเป็นรายละเอียดในภาพ สีสัน หรือการจัดวางองค์ประกอบของภาพ แทนที่จะเป็นภาพเหมือนสิ่งของหรือผลไม้อย่างที่เคยเห็นกัน

กลายเป็นภาพที่แสดงรูปทรง โครงร่าง ในสีสันอันซีดจาง อันเป็นสไตล์ที่ไม่มีใครเหมือนและไม่เหมือนใคร สิ่งที่โดดเด่นมากในภาพสติกไลฟ์ของเขาก็คือการเล่นกับโทนสี รูปทรง และองค์ประกอบที่เปลี่ยนไปเรื่อยๆ ทำให้ภาพของเขาดูน่าสนใจมากกว่าการเป็นแค่จุดและแฉกกันใบเดิมนๆ สไตล์ของศิลปินอิตาลีคนดัง มีอิทธิพลเป็นอย่างมากในการนำไปสู่ความเคลื่อนไหวทางศิลปะที่เรียกว่า มินิมอลลิสม์ (Minimalism) ใน เวลาต่อมา

ศิลปินในกลุ่ม มินิมอลลิสม์ มักจะทำงานประติมากรรมมากกว่างานจิตรกรรม การนำเสนอผลงานโดยมากจะไม่มีแท่นฐานสำหรับวางประติมากรรม ผลงานจะดูไม่มีความเป็นงานฝีมือในลักษณะ "งานทำมือ" แต่จะดูเป็นผลผลิตของเครื่องจักรอุตสาหกรรมเสียมากกว่า เรียบง่ายและประณีต แต่ในความเป็นจริง ในความเรียบง่ายเหมือนกับว่าจะไม่มีรูปแบบเฉพาะ ศิลปินในกลุ่มนี้ต่างมีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวไม่ซ้ำกัน มินิมอลลิสม์ เป็นแนวศิลปะกระแสหลักที่ครอบงำวงการศิลปะในอเมริกาช่วงปลายคริสต์ทศวรรษ 1960 เปรียบได้กับ แอ็บสแตรค เอ็กซ์เพรสชันนิสม์ (Abstract Expressionism) ที่ได้รับความนิยมมากในคริสต์ทศวรรษ 1950

Avant-garde

คำว่า avant-garde เป็นคำจากภาษาฝรั่งเศส ความหมายก็ประมาณว่า "กองหน้า" "ทัพหน้า" หรือ "แนวหน้า" (ถ้าใครเชี่ยวชาญภาษาฝรั่งเศส สามารถทักท้วงได้เลยค่ะ เพราะจขบ. เองก็ไม่ได้รู้ภาษาฝรั่งเศสอะไร) เป็นคำศัพท์ที่ใช้ทางการทหาร คือเป็นแนวหน้าของกองทัพ ซึ่งมักจะเป็นทหารที่มีทักษะสูง จึงมีหน้าที่เป็นแนวหน้าในการจู่โจมข้าศึก

ใน ค.ศ.1789-1799 ซึ่งมีการปฏิวัติฝรั่งเศส ประชาชนที่ต้องเผชิญกับความยากจนได้เข้ากับกลุ่มปฏิวัติ กลุ่มคนที่เป็นกองหน้าหรือทัพหน้าในการปฏิวัติโค่นล้มระบอบการปกครองระบอบ กลุ่มคนพวกนี้จะถูกเรียกว่า avant-garde ปัจจุบันคำนี้นำมาใช้ในแวดวง ศิลปะ แฟชั่น อย่างกว้างขวาง

อันที่จริง จุดเริ่มต้นในการใช้คำว่า avant-garde ในวงการศิลปะนั้นยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ แต่ส่วนใหญ่เชื่อว่า เริ่มใช้โดยศิลปินฝรั่งเศสกลุ่มหนึ่ง ในปี 1863 ค่ะ

คือว่าหลังจากปฏิวัติฝรั่งเศส และเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ก็ยังมีการประกวดงาน จัดแสดงงานใน Salon กัน เหมือนกับก่อนหน้านี้นี้แหละค่ะ แต่ก็เชื่อว่าเขาจะแสดงผลงานทุกชิ้นหรือกนะคะ เพราะผลงานที่ศิลปินส่งมานั้นเยอะมาก ๆ ขนาดคัดแล้วก็ต้องคัดผนังกันเป็นพรีค ดังนั้นในเมื่อมีงานที่ได้จัดแสดง ก็ต้องมีงานที่ถูกปฏิเสธไม่ให้จัดแสดงใน Salon เหมือนกัน

ทีนี้ ผลงานของศิลปินที่ถูกปฏิเสธก็เชื่อว่าจะเป็นงานที่มีฝีมือไม่ถึงจนไม่สมควรติดบนผนังของ Salon เพียงอย่างเดียวหรือกนะคะ แต่ยังมีงานแบบใหม่ ไม่ใช่งานตามขนบ เก๋ยสิได้สวยใส ที่เห็นได้ชัดก็คืองานของกลุ่มศิลปิน Impressionist เช่น Pierre-Auguste Renoir, Claude Monet, Édouard Manet ฯลฯ

ใช่แล้ว ศิลปินชาวฝรั่งเศสกลุ่มดังกล่าวก็คือกลุ่มศิลปิน Impressionism นี้เองค่ะ

กลุ่มศิลปินทั้งงานถูกคณะกรรมการของ Paris Salon ปฏิเสธไม่ให้จัดแสดงในงานครบรอบได้รวมตัวกันจัดแสดงผลงาน ในวันที่ 17 พฤษภาคม ค.ศ. 1863 และถูกเอ่ยถึงว่า Salons des Refusé พุงต่างๆ คือ พวกที่ถูก Salon ปฏิเสธ ตัวอย่างภาพอื้อฉาวที่ถูกจัดแสดง ได้แก่ ภาพ *Le déjeuner sur l'herbe* ของ Manet

ศิลปินกลุ่ม Impressionism นั้นถือเป็นพวก avant-garde ก็คือ กลุ่ม "แนวหน้า" ที่กล้าทำชนกับขนบนั่นเอง

คำว่า avant-garde ถูกนำมาใช้ในความหมายนี้อีกครั้ง ในบทความชื่อ *L'artiste, le savant et l'industriel* ของ Saint Simonian Olinde Rodrigues ในปีค.ศ. 1825 โดยใช้ในการกล่าวถึงศิลปะ และคำว่า avant-garde ก็ได้นำมาใช้อีกกับขบวนการศิลปะซึ่งเรียกว่า "l'art pour l'art" (ศิลปะเพื่อศิลปะ)

ดังนั้น avant-garde จึงให้ sense ของการผลึก หรือท้าทายกับกรอบหรือขนบ

ในภาษาอังกฤษ จาก Compact Oxford English Dictionary คำว่า avant-garde สามารถใช้ได้ดังนี้

avant-garde

/avvongaard/

- adjective (in the arts) new and experimental.
- noun (the avant-garde) avant-garde ideas or artists.

— DERIVATIVES avant-gardism noun avant-gardist noun.

— ORIGIN French, 'vanguard'.

สรุป

คำว่า avant-garde ที่ใช้โดยทั่วไป หมายถึง ศิลปินกลุ่มหัวก้าวหน้าที่มีแนวคิดและสร้างผลงานแบบใหม่ๆ หรืออาจจะใช้กับแนวคิดหรือผลงานที่เป็นการคิดค้นใหม่ก็ได้

ดังนั้นงานของ Yohji Yamamoto คือการนำเอาลัทธิทั้งสองมาผนวกกัน ได้เป็นลัทธิที่เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งผลงานของ Yohji Yamamoto นั้นจะใช้ความน้อยในเรื่องของสี ซึ่งจัดอยู่ในความเป็น minimal และรูปแบบ pattern ของตัวเสื้อผ้าที่ออกแบบจะเป็นในรูปแบบที่ล้ำยุคล้ำสมัยกว่าเสื้อผ้าทั่วไปซึ่งจัดเป็น avant-garde ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ทั้งนี้ยังนำความเป็นญี่ปุ่นมาผสมผสานกลายเป็นงานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของ Yohji Yamamoto

รูปที่ 1

รูปที่ 1.1

รูปที่ 1.2

จากรูปที่ 1 นั้นคือรูปชุดดั้งเดิมของซามูไรที่เป็นชุดที่ใส่ในอดีตกาลซึ่งเมื่อมาในรูปที่ 1.1 (yohji yamamoto ss12) และ 1.2 (yohji yamamoto ss12) ซึ่งเป็นผลงานออกแบบของ Yohji Yamamoto จะเห็นได้ว่ามีความ

ร่วมสมัยมากยิ่งขึ้น สามารถใส่ได้ในปัจจุบัน อีกทั้งยังมีความแตกต่างของสี ซึ่งทั้งนี้ยังมีความเหมือนกันนั้นก็คือรูปแบบ pattern ของกางเกงที่มีการจับเป็นจีบคล้ายกลับของดั้งเดิม แต่ไม่นำทั้งหมดมาในการออกแบบเพื่อให้ใส่ได้ในปัจจุบันยิ่งขึ้น ทั้งนี้ตัวของผ้าที่นำมาทำก็มีรูปแบบไม่เหมือนกับในอดีตซึ่งตัวของงานออกแบบจะมีความพลิ้วไหวของผ้ามากกว่า และเลือกที่จะนำเสนอแตกต่างจากของดั้งเดิมนั้นก็คือ เปลี่ยนจากรองเท้าแตะและถุงเท้าตะบิ¹ กับรองเท้าเกตะ² แต่เปลี่ยนเป็นรองเท้าหนังแทนที่ และในส่วนของตัวด้านบนนั้นก็ปรับเปลี่ยนรูปแบบมาเป็นใส่เข้ากับเสื้อเชิ้ต และสูทแทน ทั้งนี้มีความสอดคล้องกับทฤษฎีองค์ประกอบศิลป์คือ เส้นตรงที่เห็นเด่นชัดของกางเกงชามูไร ซึ่ง เส้นตั้ง หรือ เส้นดิ่ง ให้ความรู้สึกทางความสูง สง่า มั่นคง แข็งแรงหนักแน่นเป็น สัญลักษณ์ของความซื่อตรง ซึ่งมีความสอดคล้องกับหน้าที่ของชามูไร

¹ตะบิ (足袋) ก็คือถุงเท้าที่เป็นหนึ่งในเครื่องแต่งกายดั้งเดิมของชาวญี่ปุ่น มีลักษณะที่โดดเด่นคือ มีรอยแยกระหว่างนิ้วเท้าหัวแม่มือไปง เพื่อให้สะดวก เหมาะกับการสวมใส่กับรองเท้าแบบหีบอย่าง รองเท้าเกตะและ โจริ ตะบินี้สวมใส่ได้ทั้งผู้หญิงและผู้ชายค่ะ

²เกตะ (下駄) หรือที่บ้านเราออกเสียงเป็น รองเท้าเกียะ เป็นรองเท้าที่อยู่คู่กับคนญี่ปุ่นมานาน สามารถใช้ได้ตลอดปี ใส่ได้ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ตัววัสดุนั้นทำจากไม้ ตรงกลางจะใช้ผ้าฝ้าย ผ้าไหม หรือหนัง ผูกเป็นเงื่อนให้สวมเท้าเข้าไปได้ เป็นแบบคิระระหว่างนิ้วโป้ง และนิ้วชี้ เกตะจะให้ความรู้สึกไม่เป็นพิธีการมากนัก เมื่อใส่ยุคาคะก็จะใส่เกตะด้วยเท้าเปล่า ไม่ใส่ตะบิ (ถุงเท้า) แต่หากจะใส่กับกิโมโน ที่มีความเป็นทางการมากขึ้น ก็จะใส่ตะบิด้วย

รูปที่ 2

รูปที่ 2.1

รูปที่ 2.2

ภาพที่ 2 คือภาพของชุดดั้งเดิมของนินจาซึ่งเป็นชุดที่ต้องการความลึกลับ และสามารถพรางตัวได้ ซึ่งเพื่อตอบสนองต่อวิชาของนินจาในอดีตกาล ทั้งนี้นินยายังใส่รองเท้าตะบิ อีกด้วย แต่เมื่อเป็นผลงานของ Yohji Yamamoto แล้ว งานของเขาได้นำความเป็นนินจามาเพียงส่วนหนึ่ง แต่สามารถทำให้ผู้ที่พบเห็นสามารถรู้สึกและนึกถึงนินจาได้ ดังภาพที่ 2.1(Yohji Yamamoto at Paris 2012) และ 2.2 (Yohji Yamamoto 2010 F/W womenswear) ซึ่งทั้งนี้ได้ใช้ความพลิ้วไหวของผ้า และสีดำที่มีความคล้ายคลึงกับความดั้งเดิม แต่แตกต่างตรง pattern ของชุดที่เปลี่ยนไป ทั้งนี้ก็มีแสดงผลงานที่แตกต่างจากเดิมเช่นเดียวกับชุดก่อนหน้านี้ ทั้งนี้สามารถนำรูปแบบของทฤษฎีสี โดยนำเรื่องความรู้สึกเกี่ยวกับสีในเชิงจิตวิทยา มาเชื่อมโยง ซึ่งบอกความรู้สึกของสีดำ ได้ว่า สีดำ ให้ความรู้สึก มีด สกปรก ลึกลับ ความสิ้นหวัง จุดจบ ความตาย ความชั่ว ความลับ ทารุณ โหดร้าย ความเศร้า หนักแน่น เข้มแข็ง อดทน มีพลัง ซึ่งตรงกับบุคลิกของนินจาที่ต้องทำตัวลึกลับ พรางตัว และความพลิ้วของผ้าสามารถเปรียบเทียบกับรูปทรงอิสระ (Free Form) เป็นรูปแบบโครงสร้างที่ไม่แน่นอน ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว เลื่อนไหล ให้ความอิสระ และได้อารมณ์ ความเคลื่อนไหวเป็นอย่างดี รูปอิสระอาจเกิดจากรูปเรขาคณิตหรือรูปธรรมชาติ ที่ถูกกระทำจนมีรูปลักษณะเปลี่ยนไปจาก

เดิมจนไม่เหลือสภาพเดิม ซึ่งชุดนินจาอ่อนซึ้งที่จะความพอง และพลิวเพื่อให้เคลื่อนไหวได้สะดวก และรวดเร็ว

รูปที่ 3

รูปที่ 3.1

รูปที่ 3.2

รูปที่ 3.3

รูปที่ 3.4

ชุดประจำชาติญี่ปุ่นที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลก และเป็นที่รู้จักของทุกคน นั่นก็คือ กิโมโน ซึ่งกิโมโนนั้นเป็นชุดที่สำคัญ ทั้งในชีวิตประจำวัน และพิธีการ ซึ่งกิโมโนประกอบด้วยเสื้อนงะงิ (長着) ซึ่งมีลักษณะเป็นคลุมขนาดยาวที่มีแขนเสื้อที่มีความกว้างมาก และสายโอบิ (帯) ซึ่งใช้รัดเสื้อคลุมนี้ให้อยู่คงที่ ชุดกิโมโนทั้งของหญิงและชายเมื่อใส่แล้วจะพรารูปของผู้สวมใส่ไม่ให้เห็นสัดส่วนที่แท้จริง ชุดกิโมโนของผู้หญิงโสดเป็นกิโมโนแขนยาว ลวดลายที่นิยมคือลายดอกซากุระ กิโมโนของผู้หญิงแต่งงานแล้วจะเป็นกิโมโนแขนสั้นสีไม่ฉูดฉาดมาก ดังรูปที่ 3 ซึ่งกิโมโนมีทั้งแบบมีลวดลาย และไม่มีลวดลาย แต่จุดเด่นหลักคือลักษณะของแขนกิโมโน ที่ Yohji Yamamoto นำมาออกแบบให้เป็นในทิศทางของ Minimal Avant-grade ที่เด่นได้ชัดว่าล้ำสมัย แต่ก็มีค่าน้อยในแบบ Minimal คือสีและลวดลาย อีกทั้งรูปแบบของ pattern ชุดที่มีความสอดคล้องกันแต่จะหลุดจากความเป็นดั้งเดิมไปแต่ยังให้ความรู้สึกถึงชุดกิโมโนดังเช่น รูปภาพ 3.1(Yohji Yamamoto A/W 2014) 3.2(Yohji Yamamoto A/W 2013) 3.3(Yohji Yamamoto A/W 2014) และ 3.4(Yohji Yamamoto SS 2002) ซึ่งรูปภาพที่กล่าวถึงนี้นำมาโยงเข้ากับองค์ประกอบศิลป์ กล่าวถึง งานออกแบบ เป็นการจัดส่วนประกอบต่างๆ ให้ลงตัวเป็นความกลมกลืน เพื่อตอบสนองความต้องการเฉพาะเจาะจง เช่น การออกแบบลายผ้า การออกแบบบรรจุภัณฑ์ ฯลฯ งานออกแบบนำไปใช้ในงานประยุกต์ศิลป์เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม ทำให้เกิดประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน และเป็นที่มาของงานประเภทกราฟิก

ความสมดุลในกาออกแบบเสื้อผ้าในการแบบเสื้อผ้านั้น ความสมดุลสามารถเกิดขึ้นได้โดยไม่จำเป็นต้องมีปริมาณ หรือน้ำหนักที่เท่ากัน การทำให้เกิดความสมดุลนั้นมีหลายวิธี เช่น สมดุลโดยใช้สี สมดุลโดยใช้สิ่งอื่นมาทดแทน เช่น การใช้เครื่องประดับ การใช้ส่วนการตกแต่งบนตัวเสื้อและรูปแบบของเสื้อผ้า ก็สามารถทำให้เกิดความสมดุลลงตัวได้

ความกลมกลืนในงานออกแบบเสื้อผ้า ในกระบวนการออกแบบเสื้อผ้าความกลมกลืนถือว่าเป็นขั้นตอนสุดท้ายโดยต้องตรวจสอบว่า แบบที่ออกมานั้นขัดแย้งจุดใดบ้าง ซึ่งนักออกแบบจะต้องสร้างความกลมกลืนในตัวเสื้อ เพื่อปรับปรุงให้แลดูไม่ขัดตา โดยสามารถสร้างความกลมกลืนได้หลายอย่าง ดังนี้

1. ความกลมกลืนด้วยแบบ
2. ความกลมกลืนด้วยสี
3. ความกลมกลืนด้วยการตกแต่ง
4. ความกลมกลืนด้วยผ้า

(สมภพ จงจิตต์โพธาม,2554)

และทั้งนี้ยังเห็นได้ชัดเจนถึงความเป็นกิโมโนในงานออกแบบอีกข้อหนึ่งซึ่งก็คือ การที่ผู้ใส่ใส่ชุดแล้วจะสามารถปกปิดรูปร่างที่แท้จริงเหมือนกับชุดกิโมโนดั้งเดิม ทั้งนี้จะเห็นได้จากความเป็น oversize ของชุดที่ค่อนข้างมีขนาดใหญ่เกินผู้สวมใส่อีกด้วย

บทที่ 3

สรุปผลการวิจัย

ผลงาน Fashion design ของ Yohji Yamamoto นั้นมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่สามารถบ่งบอกความเป็นญี่ปุ่นได้ค่อนข้างชัดเจน จากการนำกลิ่น รูปแบบ โดยเปลี่ยนสี และลวดลาย ออกมาเป็นผลงานแนว Minimal Avant-garde ได้อย่างไม่หลุดความเป็นดั้งเดิม ทั้งนี้ส่งผลให้ผลงานของ Yohji Yamamoto เป็นที่จดจาด และสร้างชื่อเสียงไปทั่วโลก จึงทำให้เกิดอิทธิพลต่อวงการแฟชั่น อีกทั้งในปัจจุบันวงการแฟชั่นให้ความสนใจทั้งตัวผลงาน และตัวศิลปิน เพราะอิทธิพลของงานออกแบบของ Yohji Yamamoto มีผลต่อ street fashion อันที่ผู้คนต้องการซื้อมาสวมใส่ และยังมีการร่วมงานกับแบรนด์ดังอย่าง Adidas ในชื่อแบรนด์ Y-3 ซึ่งจุดยืนของศิลปินมีความชัดเจน ไม่ถูกรอบงำด้วยความเป็นอื่นของวัฒนธรรมตะวันตก จึงสร้างชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของ ศิลปะ และวัฒนธรรมดั้งเดิมของประเทศญี่ปุ่น

อย่างไรก็ดีผู้วิจัยได้สังเกตเห็นถึงเอกลักษณ์อันเป็นที่ชัดเจนของผลงาน Fashion design ของ Yohji Yamamoto ที่ประชาชนส่วนน้อยในประเทศไทยจะรู้จัก ทั้งที่ผลงานของเขาเป็นที่ที่มีชื่อเสียงและได้จัดแสดงนิทรรศการไปทั่วโลก รวมไปถึงที่ไทย อีกทั้งยังเป็นอะไรที่เกิดใหม่ของลัทธิศิลปะแนว Minimal Avant-garde ที่มีความล้ำหน้า และมีความลดทอนของผลงานไปพร้อมๆกัน จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะนำมาวิเคราะห์เพื่อนำมาเชื่อมโยงกับทฤษฎีองค์ประกอบศิลป์ และเปรียบเทียบเพื่อนให้เห็นชัดเจนระหว่างผลงาน และความเป็นดั้งเดิมของเสื้อผ้าประจำชาติ ของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งผลงานของศิลปินบุคคลนี้ยังมีจัดแสดงเพิ่มขึ้นทุกฤดูกาลของแฟชั่น ออกมาในรูปแบบของ Fashion show จึงเป็นที่น่าสนใจในการศึกษา และนำมาต่อยอดต่อไปจนกว่าศิลปินจะสิ้นสุดการออกแบบผลงาน

บรรณานุกรม

สื่อสิ่งพิมพ์ภาษาไทย

สมภพ จงจิตต์โพธา. **องค์ประกอบศิลป์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : วาดศิลป์, 2554

สื่อสิ่งพิมพ์ภาษาต่างประเทศ

Yohji Yamamoto. **JAPAN and ME. Wallpaper***. 2014, 110 (October 2014) : 120

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ความรู้สึกเกี่ยวกับสีในเชิงจิตวิทยา. [ออนไลน์]. เข้าถึงวันที่ 7 เข้าถึงได้จาก

<http://www.thaigoodview.com/node/46554>

ทະบิ. [ออนไลน์]. เข้าถึงวันที่ 7 เข้าถึงได้จาก <http://www.marumura.com/culture/?id=2963>

รองท้ากะตะ. [ออนไลน์]. เข้าถึงวันที่ 7 เข้าถึงได้จาก <http://www.marumura.com/culture/?id=2883>

รูปร่างและรูปทรง (Shape and Form). [ออนไลน์]. เข้าถึงวันที่ 7 เข้าถึงได้จาก

<http://www.pikanesri.com/class-basic-artB.php>

Avant-garde. [ออนไลน์]. เข้าถึงวันที่ 7 เข้าถึงได้จาก <http://tv-guide.exteen.com/20080813/avant-garde>

Design profile. [ออนไลน์]. เข้าถึงวันที่ 27 เข้าถึงได้จาก

<http://www.yohjiyamamoto.co.jp/en/ys/profile.php>

Minimalist Theory. [ออนไลน์]. เข้าถึงวันที่ 7 เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/292939>

Yohji Yamamoto. [ออนไลน์]. เข้าถึงวันที่ 27 เข้าถึงได้จาก

http://www.arthousegroups.com/artshow.php?art_showcase_id=398